Wrocław, dnia 30 sierpnia 2017 roku

dr hab. Rafał Wojciechowski, prof. nadzw. UWr
kierownik Pracowni Europejskiej Kultury Prawnej
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski

RECENZJA
osiągnięć naukowych dr Sławomira Kursy sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

1. Przedmiot i kryteria oceny

Przedmiotem recenzji w postępowaniu habilitacyjnym, zgodnie z art. 18a ust. 7 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 roku, poz. 882 ze zm.; dalej: „ustawa"), jest ocena czy osiągnięcia naukowe Habilitanta spełniają kryteria określone w art. 16 ustawy.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną. Osiągnięciem, o którym mowa we wskazanym przepisie może być:

1) dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo cykl publikacji powiązanych tematycznie;
2) zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
3) część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Szczegółowe kryteria oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego określa rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165; dalej: „rozporządzenie). Zgodnie z treścią rozporządzenia ocena obejmuje zarówno osiągnięcia naukowo-badawcze (§ 3 oraz § 4 rozporządzenia), jak również dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz współpracę międzynarodową (§ 5 rozporządzenia).

2. Osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy

Habilitant jak osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy, wskazał monografię pt. *Testator i formy testamentu w rzymskim prawie justyniańskim,* wyd. Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2017, ss. 352, ISBN 978-83- 8107-366-0.

Przedmiotem rozprawy uczynił Habilitant dwa istotne zagadnienia regulacji dziedziczenia testamentowego w rzymskim prawie spadkowym – status prawny testatora oraz formy, jakie mógł przybrać testament. Choć ujęcie w ramach jednej rozprawy analizy obydwu wskazanych zagadnień nie stanowi zabiegu błędnego, ich połączenie nie jest wszakże nieodzowne. Trudno bowiem wskazać *iunctim,* który czyniłoby niezbędną łączną analizę obydwu zagadnień, wskutek czego ich zestawienie przedstawia się jako nieco sztuczne, a części rozprawy ich dotyczące – wyraźnie oddzielone. Dla analizy zdolności testowania, mającej pewne odniesienie do zagadnienia form testamentu, wystarczające byłoby poświęcenie podrozdziału w ramach ogólnych rozważań wprowadzających w przedmiocie testamentu i dziedziczenia testamentowego. Należy zatem wskazać, że wprawdzie jednoczesne ujęcie w ramach rozprawy dwóch zagadnień dogmatycznych umożliwiło Habilitantowi przeanalizowanie szerszego katalogu problemów badawczych, przyczyniło się jednak do osłabienia jej spójności.

Zagadnienia badawcze podjęte przez Habilitanta należy uznać za istotnie doniosłe dla nauki prawa rzymskiego. Regulacje dotyczące statusu prawnego testatora i form testamentu stanowią niewątpliwie węzłowe zagadnienia rzymskiego prawa spadkowego, na tle których rysują się podstawowe problemy tej części prawa cywilnego, takie jak między innymi – na co wskazuje Habilitant – zakres realizacji zasady swobody testowania. Dopuszczalnym zabiegiem było usytuowanie rozważań wyłącznie na gruncie prawa justyniańskiego. Habilitant zasadnie wskazał, że prawo spisywane w czasach cesarza Justyniana zawierało doniosłe unormowania w zakresie regulacji dziedziczenia testamentowego i stanowiło w tym

zakresie inspirację dla porządków prawnych kształtujących się później. Habilitant uzasadnił wybór tematu badawczego przede wszystkim w zakresie czasowym, zaznaczając, że: „zawężenie pola badawczego niniejszej monografii do okresu prawa justyniańskiego jest bynajmniej nieprzypadkowe, ponieważ nie gdzie indziej, lecz właśnie w tym prawie doszło do ostatecznego przewartościowania kwestii dziedziczenia testamentowego, i nie inne, lecz to właśnie prawo stało się pierwowzorem dla tworzenia późniejszych praw spadkowych." (str. 14).

Habilitant podkreślał również brak kompleksowego opracowania dotyczącego poruszanej w rozprawie tematyki, skutkującego brakiem całościowej nad nią refleksji – „przyczynkowe badania związanej z nim [zagadnieniem testatora i form testamentu w prawie justyniańskim] problematyki, bądź co bądź ważne, w żadnym wypadku nie dawały ani kompleksowego oglądu figury testatora w prawie justyniańskim, ani bogactwa i złożoności form testamentowych, które z woli cesarza Justyniana zostały bądź recypowane, czasem z modyfikacjami, bądź też wprowadzone jako novum." (str. 301). Zarówno w Polsce, jak i za granicą nie została dotychczas wydana monografia, która całościowo ujmowałaby zagadnienia analizowane w przedłożonej rozprawie habilitacyjnej. Publikowane były liczne opracowania dotyczące poszczególnych form testamentów badanych przez Habilitanta, sytuowane w różnych kontekstach historycznoprawnych. We wstępie do rozprawy (str. 17-23) Habilitant przedstawił stan badań nad jej przedmiotem, odwołując się do szerokiego katalogu literatury zagranicznej oraz do pozycji w języku polskim. Wśród opracowań przytaczanych przez Habilitanta znalazły się zarówno klasyczne prace z początku ubiegłego stulecia, lat czterdziestych, pięćdziesiątych i sześćdziesiątych (przede wszystkim w języku włoskim), jak i pozycje współczesne, publikowane w obecnej dekadzie.

Recenzowana rozprawa zawiera osiem rozdziałów. Rozdział pierwszy (str. 27-40) został poświęcony problemom terminologicznym i dogmatycznym testamentu w prawie justyniańskim. Poddano w nim analizie etymologiczne i dogmatyczne definicje testamentu. Zasygnalizowano również problem zgodności definicji doktrynalnych testamentu z definicją legalną wywodzoną z prawa justyniańskiego. Rozdział drugi (str. 41-82) ukazuje figurę prawną testatora w ujęciu źródeł prawa justyniańskiego. Przedstawiono w nim rozważania w przedmiocie zdolności testamentowej czynnej – *testamenti factio activa.* Scharakteryzowano również kategorie osób uprawnionych do sporządzenia ważnego testamentu. Rozdział trzeci (str. 83-118) został poświęcony figurze prawnej testatora w świetle czynników znoszących lub ograniczających *testamenti factio activa.* Omówiono w nim kategorie osób pozbawionych lub ograniczonych w zdolności do sporządzenia testamentu. Poddano również analizie przyczyny

uzasadniające na gruncie prawnym pozbawienie lub wyłączenie *testamenti factio activa*. Rozdział czwarty (str. 119-143) zawiera kompleksowe spojrzenie na formę testamentu i podziały testamentów w świetle źródeł prawa justyniańskiego. Scharakteryzowano w nim pojęcie formy testamentu i formalne wymogi ważności testamentu. Przytoczono również podstawowe podziały testamentów ze względu na formalne uwarunkowania podmiotowe i przedmiotowe. Rozdział piąty (str. 144-181) poświęcono zwyczajnym formom testamentu uznanym w prawie justyniańskim. Scharakteryzowano zwyczajny testament pisemny i zwyczajny testament ustny. Ponadto poruszono problem pisemnego testamentu cywilnego spełniającego wymogi prawa pretorskiego. W rozdziale szóstym (str. 182-218) Autor zajął się testamentem żołnierskim w ujęciu ustawodawstwa cesarza Justyniana. W szczególności scharakteryzowany został podmiot uprawniony do sporządzenia testamentu oraz sposób sporządzenia takiego aktu woli. Przeanalizowano także problem uznania testamentu sporządzonego na podstawie prawa powszechnego za żołnierski. Rozdział siódmy (str. 219-283) dotyczy szczególnych form testamentu w prawie justyniańskim. Przedstawione zostały cechy znamienne poszczególnych form testamentu oraz sformułowane ich definicje. Zwrócono uwagę na dualizm przyczyn uzasadniających wykreowanie szczególnych form testamentu – cechy osób uprawnionych do testowania i okoliczności sporządzenia testamentu. Rozdział ósmy (str. 284-300) dotyczy testamentów z udziałem świadków pełniących funkcje publiczne. Autor wyróżnił testament z udziałem cesarza oraz testament z udziałem sędziego lub urzędnika miejskiego. Przedstawił także sposób sporządzenia testamentów, przeanalizował udział świadków przy sporządzaniu i sformułował definicje obydwu form testamentu.

Habilitant zrealizował postawiony we wstępie do rozprawy cel polegający na „wyjaśnieniu zarówno figury testatora w prawie justyniańskim, jak i współzależności między poszczególnymi formami testamentowymi i przymiotami specyfikującymi osoby fizyczne uprawnione do testowania oraz okolicznościami towarzyszącymi czynności prawnej sporządzenia testamentu". Bardziej złożona jest zaś kwestia rozstrzygnięcia trafności hipotez badawczych sformułowanych przez Habilitanta we wstępie do rozprawy, dotyczących stopnia realizacji w prawie justyniańskim przeciwstawnych wartości – swobody testowania i „bezpieczeństwa obrotu prawnego w zakresie testamentów". Należy uznać, że pole rozważań wyznaczone przez Habilitanta, ograniczone do analizy statusu prawnego testatora i form testamentu, jest zbyt wąskie dla kompletnego i wyczerpującego rozstrzygnięcia relacji między wskazanymi wartościami na gruncie prawa justyniańskiego. Trudno bowiem formułować konkluzje dotyczące swobody testowania bez analizy kwestii treści testamentu, zaś co do

bezpieczeństwa obrotu prawnego w zakresie testamentów – bez ogólnego odniesienia się do problemów nieważności, nieskuteczności i odwoływalności testamentów.

W zakończeniu rozprawy Habilitant wskazuje na realizację postawionych celów, przytacza również wnioski o charakterze zarówno ogólnym, jak i szczegółowym – wypracowane w rezultacie dokonania analiz prowadzonych w poszczególnych rozdziałach. Na podstawie rozważań zawartych w rozprawie Habilitant wypowiada się za trafnością drugiej ze sformułowanych we wstępie hipotez badawczych (w prawie justyniańskim występowała równowaga wartości swobody testowania i bezpieczeństwa obrotu prawnego w zakresie testamentów), jednak w związku z refleksjami wskazanymi powyżej, jednoznaczne przesądzenie tego zagadnienia w przedstawionej formie można uznać – zwłaszcza w perspektywie ogólnej – za wątpliwe.

W rozprawie Habilitant poddał analizie szeroki katalog materiałów źródłowych. Co uzasadnione przedmiotem rozprawy, zasadniczym przedmiotem badania stały się relewantne treściowo elementy justyniańskiego *Corpus Iuris Civilis* (przede wszystkim – *Instytucji*), jednak w potrzebnym zakresie uwzględniono również źródła wcześniejsze (między innymi *Instytucje* Gajusa, Kodeks Teodozjański). W ograniczonych ramach wykorzystano również źródła pozaprawne oraz papirologiczne. Bibliografię powołaną przez Habilitanta należy uznać za bogatą i wystarczającą dla pogłębionej refleksji nad przedmiotem rozprawy. Habilitant uwzględnił 461 pozycji bibliograficznych, wśród których znalazła się znaczna liczba opracowań zagranicznych (w językach włoskim, niemieckim, angielskim, hiszpańskim, francuskim), co wskazuje na usytuowanie rozważań Habilitanta w międzynarodowym kontekście badawczym.

Metodologia rozprawy została dobrana prawidłowo. Habilitant skoncentrował się na rozważaniach dogmatycznych, dopełniając je wszakże naświetleniem kontekstu historycznego. Zagadnienia niejednoznaczne, wymagające pogłębionej refleksji, Habilitant prowadzi właściwie, odwołując się do zebranej literatury przedmiotu. Habilitant nie ogranicza się do sprawozdawczego przedstawienia wyników dotychczasowych badań, co przejawia się w sposób wyraźny między innymi w próbie tworzenia autorskich definicji poszczególnych form testamentu na podstawie celowo dobranego materiału źródłowego. Habilitant dąży do formułowania własnych stanowisk zarówno w odniesieniu do kwestii szczegółowych (np. „ze słów [...] można wnioskować, że powodem wydania tej konstytucji były przypadki roszczeń żołnierzy, którzy domagali się uznania za żołnierskie testamentów sporządzonych w czasie, gdy nie brali udziału w ekspedycji wojennej, na co zezwalały im wcześniejsze konstytucje cesarskie" – str. 187), jak i problemów ogólnych (np. „zachodzi potrzeba zarzucenia podziału

testamentów na prywatne i publiczne oraz zastąpienia go podziałem na testamenty z udziałem świadków zwykłych i testamenty z udziałem świadków pełniących funkcje publiczne" – str. 300).

Rozprawa została przygotowana w sposób odpowiadający wymaganiom stawianym pracom naukowym. Habilitant uzasadnił formułowane przez siebie wnioski i stanowiska przytoczonym materiałem źródłowym. Jak już wspomniano pewne zastrzeżenia budzą zbyt szeroko zakreślone tezy. Wykorzystane źródła Autor oznacza i przywołuje w sposób prawidłowy i czytelny. Rozprawa zawiera również satysfakcjonującą liczbę odwołań do literatury przedmiotu. Język rozprawy jest odpowiedni dla opracowań tego rodzaju. Habilitant posługuje się nie nazbyt rozbudowanymi zdaniami oraz czytelną terminologią, co sprawia, że materia pracy jest przedstawiona jasno.

3. Osiągnięcia naukowo-badawcze

Rozporządzenie wymienia w § 3 oraz § 4 kryteria oceny w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych.

Zgodnie z § 3 pkt 2 rozporządzenia w obszarze nauk społecznych kryteria oceny w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych obejmują autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH). Habilitant nie wskazuje, aby posiadał takie publikacje. Należy jednak zauważyć, że w dziedzinie nauk prawnych (i wielu innych dziedzin w obszarze nauk społecznych) nie jest praktycznie możliwe zastosowanie przepisu § 3 pkt 2 rozporządzenia, wymagającego dokonania oceny „osiągnięć naukowo-badawczych" z punktu widzenia autorstwa lub współautorstwa publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie WoS lub na liście ERIH. W bazie WoS znajduje się w ogóle tylko jedno polskie czasopismo z obszaru nauk społecznych, i to nie z zakresu prawa, a baza ERIH programowo (poza odrębnie traktowanymi pracami z zakresu pedagogiki i psychologii) nie obejmuje pozycji z obszaru nauk społecznych, do których zalicza się nauki prawne (tak: H. Izdebski, J. Zieliński, *Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym. Komentarz*, Komentarz do art. 16 ustawy, LEX 2013). Wyrażam zatem opinię, że ewentualny brak autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH) nie może stanowić przeszkody dla uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych.

Kryteria oceny w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych w postępowaniu habilitacyjnym we wszystkich obszarach wiedzy określa § 4 rozporządzenia. Kryteria te obejmują:

1) autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w § 3 rozporządzenia, dla danego obszaru wiedzy;
2) autorstwo lub współautorstwo odpowiednio dla danego obszaru: opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych;
3) sumaryczny impact factor publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania;
4) liczbę cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS);
5) indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS);
6) kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach;
7) międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność odpowiednio naukową albo artystyczną;
8) wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych.

Konieczne jest zatem wskazanie na ile Habilitant spełnia określone w § 4 rozporządzenia kryteria.

Ad. 1) Poza omówioną wyżej monografią, wskazaną przez Habilitanta jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy, jest on również autorem monografii wydanej w języku włoskim (*Diseredazione nel diritto giustinianeo*, Bari 2012, wyd. Cacucci Editore, ss. 246) oraz kilkunastu artykułów naukowych opublikowanych w języku polskim oraz włoskim, w tym w renomowanych czasopismach naukowych jak na przykład: Ius Novum, Czasopismo Prawno-Historyczne, Zeszyty Prawnicze oraz Studia Prawnoustrojowe.

Ad. 2) Wnioskodawca jest współredaktorem dwóch monografii w języku angielskim (*Person and family in Roman law and tradition of European law*, Taranto-Warszawa 2009, ss. 456; *Alternative dispule resolution: from Roman law to contemporary regulations*, Warsaw 2016, ss. 193), a także autorem kilku artykułów publikowanych w monografiach w języku polskim, angielskim i włoskim.

Ad. 3-5) Wnioskodawca wskazuje sumaryczny impact factor publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), liczbę cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS) oraz indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS) na poziomie „0". Jak to było już jednak wskazane wyżej brak osiągnięć w tym zakresie nie może stanowić przeszkody dla uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych.

Ad. 6) Wnioskodawca wskazuje na kierowanie dwoma projektami badawczymi w ramach macierzystego Wydział Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego. Pierwszy projekt był realizowany w latach 2014-2015 (Współczesne zastosowanie reguł prawa rzymskiego, WPiNS/2014/A/06), zaś realizacja drugiego rozpoczęła się w 2016 roku i trwa nadal (Szczególne formy testamentu w prawie rzymskim, WPr/2016/A/03).

Ad. 7) Habilitant nie wskazuje otrzymanych międzynarodowych lub krajowych nagród za działalność naukową. Otrzymana przez niego nagroda za działalność naukowo-dydaktyczną oraz organizacyjną zostanie wymieniona niżej.

Ad. 8) Wnioskodawca wygłosił imponującą liczbę prawie 40 referatów na międzynarodowych i ogólnopolskich konferencjach naukowych, w tym na licznych konferencjach międzynarodowych we Włoszech. Jest on również autorem siedmiu referatów wygłoszonych na seminariach naukowych.

4. Osiągnięcia w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

Elementem oceny osiągnięć naukowych w ramach postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego jest również ocena osiągnięć w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej. Kryteria oceny w tym zakresie we wszystkich obszarach wiedzy wskazuje § 5 rozporządzenia. Są to:

1) uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych;
2) udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji;
3) otrzymane nagrody i wyróżnienia;
4) udział w konsorcjach i sieciach badawczych;

5) kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych, a w przypadku badań stosowanych we współpracy z przedsiębiorcami;
6) udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism;
7) członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych;
8) osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki;
9) opiekę naukową nad studentami i lekarzami w toku specjalizacji;
10) opiekę naukową nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego, z podaniem tytułów rozpraw doktorskich;
11) staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich;
12) wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców;
13) udział w zespołach eksperckich i konkursowych;
14) recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych.

Ad. 1) Wnioskodawca uczestniczył wielokrotnie w programie Erasmus, a następnie Erasmus+, prowadząc gościnne wykłady we Włoszech na Università degli Studi di Bari, Dipartimento di Giurisprudenza.

Ad. 2) Habilitant brał czynny udział w organizacji jedenastu konferencji i sympozjów naukowych, w tym dziewięciu międzynarodowych.

Ad. 3) Wnioskodawca został odznaczony Brązowym Laurem Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w 2016 roku za zasługi dla rozwoju Uniwersytetu oraz zaangażowaną pracę naukowo-dydaktyczną i działalność na rzecz środowiska akademickiego.

Ad. 4-5) Wnioskodawca nie brał udziału w konsorcjach i sieciach badawczych oraz nie kierował projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych.

Ad. 6) Habilitant jest od 2014 roku członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma naukowego „Civitas et Lex" (redaktorem tematycznym działu Prawo) wydawanego przez Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Ad. 7) Wnioskodawca nie wskazuje na swoje członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych.

Ad. 8) Wnioskodawca ma znaczące osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki. W swojej karierze prowadził różne formy zajęć dydaktycznych, od wykładów, konwersatoriów i ćwiczeń, po przedmioty monograficzne, mieszczące się w przedmiocie jego zainteresowań naukowych, również w języku angielskim i włoskim, na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego, także w ramach programu Erasmus za granicą. Wnioskodawca był również opiekunem dwóch kół naukowych – Koła Prawa Rzymskiego „Romulus" na Uczelni Łazarskiego oraz Koła Naukowego Administratywistów na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie.

Ad. 9) Habilitant w latach 2009-2015 był promotorem około 90 prac licencjackich na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, w latach 2011-2013 promotorem 15 prac magisterskich na Wydziale Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego, zaś od 2016 roku promotorem dwóch prac magisterskich na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego.

Ad. 10) Wnioskodawca od czerwiec 2016 roku jest promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim mgr Karoliny Muzyczki (tytuł rozprawy doktorskiej: „Ochrona interesu prywatnego w procesie wywłaszczenia nieruchomości") przygotowywanej pod kierunkiem prof. dr hab. Bronisława Sitka na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego.

Ad. 11) Jak było to wskazywane w pkt 1 Wnioskodawca uczestniczył wielokrotnie w programie Erasmus, a następnie Erasmus+, prowadząc gościnne wykłady we Włoszech na Università degli Studi di Bari, Dipartimento di Giurisprudenza.

Ad. 12) Wnioskodawca nie wskazał na wykonywanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców.

Ad. 13) Habilitant pełnił następujące funkcje w zespołach eksperckich i konkursowych: Przewodniczącego Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów (UŁ), Przewodniczącego Komisji Dyscyplinarnej ds. Doktorantów (Uniwersytet SWPS), Pełnomocnika Dziekana ds. Dydaktyki (Wydział Prawa SWPS), a obecnie Pełnomocnika Dziekana ds. Praktyk Studenckich (Wydział Prawa Uniwersytet SWPS), Wydziałowego Koordynatora Erasmus (WSTiS w Ełku UWM) i Przewodniczącego Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia (WSTiS w Ełku UWM). Brał także udział w pracach dwu-, trzy-osobowych grup roboczych opracowujących pozytywnie rozpatrzone wnioski do stosownych organów (CK ds. stopni i tytułów, MNiSW, PKA) o przyznanie uprawnień do nadawania

stopnia doktora (WPiA UŁ), utworzenia wydziału zamiejscowego i prowadzenia studiów na kierunku administracja (WSTiS w Ełku UWM), prowadzenia studiów na kierunku prawo w biznesie (Wydział Prawa SWPS) oraz program studiów prawo, który został nagrodzony w 2013 roku w konkursie MNiSW na najlepsze programy studiów (Wydział Prawa SWPS).

Ad. 14) Wnioskodawca nie wskazuje na recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych.

5. Konkluzje

Oceniając, że monografia naukowa dr. Sławomira Kursy pt. *Testator i formy testamentu w rzymskim prawie justyniańskim* (Warszawa 2017) może być uznana za osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 1 i 2 ustawy, a także biorąc pod uwagę stopień spełniania przez Habilitanta kryteriów określonych w § 3-5 rozporządzenia, należy stwierdzić, że **dr Sławomir Kursa posiada osiągnięcia naukowe uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej prawo oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową**. Wobec powyższego uważam, że Wnioskodawca spełnia warunki określone w art. 16 ustawy i może być dopuszczony do dalszych czynności w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Opowiadam się za przeprowadzeniem dalszych czynności w tym postępowaniu oraz za podjęciem w przyszłości uchwały nadającej dr. Sławomirowi Kursie stopień naukowy doktora habilitowanego.

R. Wojciechowski